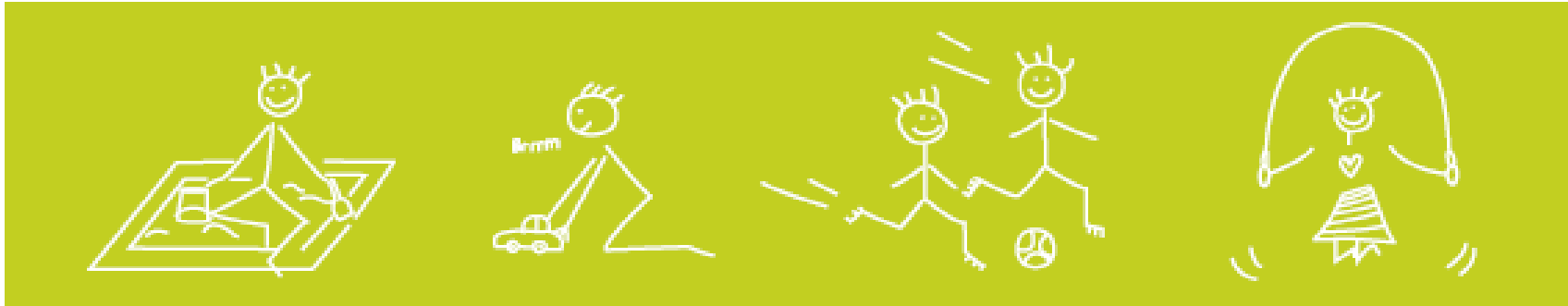

Nationellt tillsynsprojekt 2009

Hygien i förskolan

Ett projekt om att förebygga och minska smittspridningen i förskolorna genom förbättrad egenkontroll enligt miljöbalken

Ingrid Nilsson

Hygien i förskolan

Bakgrund och Syfte

- Barn som går på förskola har mer infektioner, framförallt luftvägsinfektioner, än barn som vistas hemma
- Förebygga och minska smittspridningen i förskolorna genom förbättrad egenkontroll
- Utgår från miljöbalken, barnens arbetsmiljölag

Hygien i förskolan

Vem gör vad enligt miljöbalken

- Förskolan är skyldig att känna till miljöbalken och följa lagen, bl.a. genom att ha dokumenterad egenkontroll
- Kommunens miljönämnd är tillsynsmyndighet över förskolorna vad gäller miljöbalken, ex inomhusmiljö, hygienrutiner m.m. (och livsmedelslagen för förskolans kök)
- Socialstyrelsen är tillsynsvägledande för kommunernas miljönämnder enligt miljöbalken

Hygien i förskolan

Miljöbalken

- Miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter
- Olägenhet för människors hälsa är en störning som medicinsk eller hygienisk kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig

Miljöbalken 1 kap 1 § och 9 kap 3 §

Hygien i förskolan

Kunskapskravet

”Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.”

Miljöbalken 2 kap. 2 §

D.V.S.

Alla som driver en förskola är skyldig att ha tillräcklig kunskap för att skydda barnens hälsa

Hygien i förskolan

Försiktighetsprincipen

” Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, utföra de begränsningar och **vidta de försiktighetsmått** i övrigt som behövs för att **förebygga**, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människor hälsa eller miljön”

Miljöbalken 2 kap. 3§

D.V.S.

Man måste tänka efter innan man gör något, och vidta förebyggande försiktighetsåtgärder.

Hygien i förskolan

Egenkontroll enligt miljöbalken

Den som driver en förskola ska **fortlöpande planera**, vidta **undersökningar** och **kontrollera** verksamheten för att motverka olägenhet för människors hälsa

Miljöbalken 26 kap. 19 §

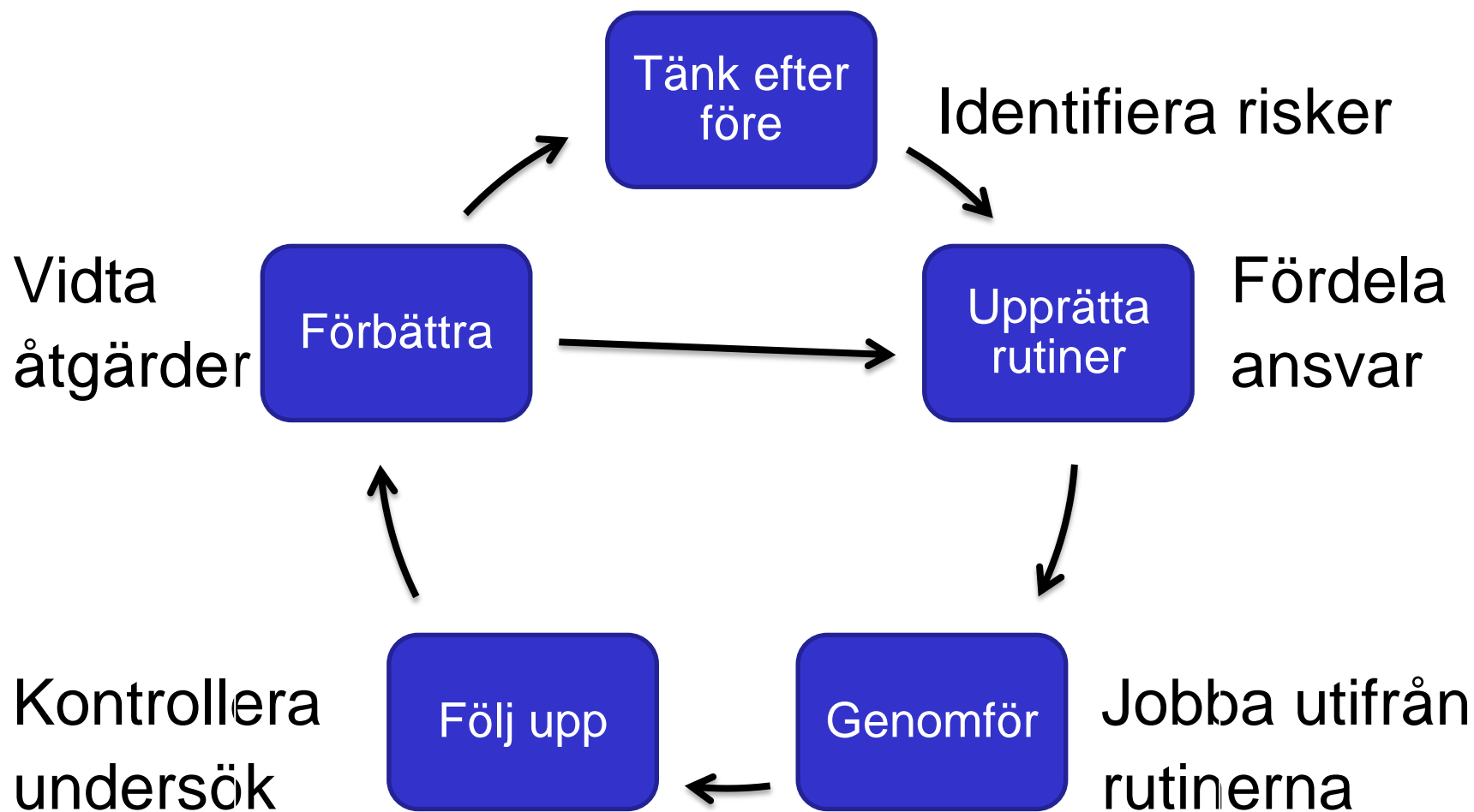
Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, Gäller för bl.a. förskolor

Förskolan ska regelbundet kontrollera verksamheten och dess påverkan på miljö och hälsa. Det ska vara ett förebyggande arbete. Det ska vara dokumenterat.

Hygien i förskolan

Egenkontroll en fortlöpande process för förbättring

Hygien i förskolan

Varför ska vi jobba med egenkontroll på förskolan?

- Träning ger färdighet – egenkontroll ska leda till ständig förbättring
- Lätt fångat, lätt förgånget – fjolårets goda vanor räckte bara till nyår
- Minnet är gott men kort – dokumentation, för att det ska leda till förbättring i framtiden måste man kunna lära av det som skett
- Det ska krökas i tid det som krokigt ska bli – viktigt att barn lär sig goda vanor från början

Tillsynsprojektet – hur gick det till?

- 2008 Socialstyrelsen startade projektet och tog fram material för inläsning och vägledning för miljöinspektörerna
- 2009 Tillsynsbesök har utförts av miljökontoren, representant för förskolan har intervjuas med hjälp av ett frågeformulär
- 2009-2010 Miljökontoren har rapporterar digitalt till Socialstyrelsen
- 2010 Socialstyrelsen har sammanställt datamaterialet och har skrivit en rapport

Inläsnings- och vägledningsmaterial

- Hygien, smittskydd och miljöbalken - objektburen smitta
- Smitta i förskolan, bok och utbildningsmaterial
- Egenkontroll inom hälsoskyddsområdet

Nationellt tillsynsprojekt om hygien i förskolan 2009

Vägledning till miljöförvaltningar Om hygien i förskolan

Nedan följer generell information för att hjälpa till att bedriva en förskoleverksamhets egenkontroll av hygien och smittskydd. När det gäller bedömning av hygien och smittskyddsrutiner enligt miljöbalken kan det vara lämpligt att miljöförvaltningen stämmer av bedömningsunderlaget med landstingets smittskyddsenhet.

Egenkontroll

Enligt miljöbalken ska en verksamhetsutövare förlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga att oälgenthet för människors hälsa uppstår (26 kap 19 §). I förordningen (1998:501) om verksamhetsutövares egenkontroll som gäller för bl.a. förskolor finns också krav på dokumentation.

Exempel på innehåll i egenkontrollen av hygien på en förskola är:

- rutiner för att upprätthålla en god hygien
- kontroll av hygienrutinerna
- hur man bör agera vid misstanke om smitta eller annan oälgenthet
- hantering av eventuella klagomål

Egenkontrollen enligt miljöbalken kan med fördel kopplas ihop med förskolans övriga arbete med kvalitetsprogram och rutiner, t.ex. det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Handhygien (handtvätt, handsprit och handskar)

Handtvätt för barn

Exempel på när barn behöver tvätta händerna är:

- när händerna är smutsiga
- efter skolbesök/blöjbyte
- före varje måltid, dukning och servering
- före medverkan vid bakning/mattlagning. Om barn medverkar är det viktigt att detta sker i enlighet med livsmedelslagstiftningen.
- efter utevistelse
- efter att barnet snutit sig

Det är lämpligt att låta barnen tvätta händerna under vuxens uppsikt. På blöjbarn tvättas händerna efter blöjbyte.

- Om hygien i förskolan
- Om städning i förskolan

Nationellt tillsynsprojekt 2009

Frågeformulär – bedömning av egenkontroll

- Allmänt om förskolan
- Kunskap om egenkontrollkrav
- Rutiner för handhygien
- Hygienrutiner vid blöjbyten
- Städning
- Övrigt hygien och smittskydd

Nationellt tillsynsprojekt om hygien i förskolan 2009

Komman:

Förskolans namn:

Tillsynsformulär för hygien

Bedömning av egenkontroll enligt miljöbalken

Allmänt om förskolan

Kommunal förskola

Icke kommunal förskola

Antal barn (ca) ...st.

Antal personal (ca) ...st.

Antal avdelningar ...st.

Kunskap om egenkontrollkrav

1. Känner verksamhetsutövaren till kravet på egenkontroll enligt miljöbalken (26 kap 19 §)?

Ja Nej

2. Har verksamhetsutövaren tagit del av föredraget (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll?

Ja Nej

3. Finns en övergripande skriftlig dokumentation över verksamhetens egenkontroll?

Ja Nej

4. Informeras personal om den skriftliga dokumentationen över verksamhetens egenkontroll?

Ja, all personal Ja, en del av personalen Nej Dokumentation saknas

Handhygien

Barnens handhygien

5. Finns rutiner för barnens handhygien?

Ja, skriftliga Ja, muntliga Rutiner saknas

6. När tvättar barnen händer/tvättas barnens händer?

	Alltid	Oftast	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt
Efter blöjbyte					☐
Efter toalettbesök					☐
Före bakning/matlagning					☐
Före dukning/servering					☐
Före måltid					☐
Efter utomhusvistelse					☐
Efter att barnen stämt sig					☐

Socialstyrelsen

081219

Hygien i förskolan

Hur gick det?

197 kommuner har deltagit och rapporterat in resultat (av 290) 68%

I Västra Götaland har 27 av 49 kommuner deltagit (55%)

3564 förskolor har blivit besökta (fanns 9866 förskolor 2009) 36%

I Västra Götaland har 453 förskolor fått tillsynsbesök

Hygien i förskolan

Hur gick det? forts.

167 919 barn har fått sin förskola besökt (446 080 barn gick i förskola 2009) 38 %

I Västra Götaland har 22 957 barn fått sin förskola besökt (135 722 barn var i barnomsorg 2009) 17%

Hygien i förskolan

Resultat

I landet fanns det minst 1066 förskolor (av 3564 besökta) som inte alls kände till kravet på egenkontroll enligt miljöbalken

1/3 av de besökta förskolorna kände inte till kravet på egenkontroll som funnits i över 10 år

Hygien i förskolan

Resultat

1502 besökta förskolor (av 3564 besökta) hade en övergripande dokumentation av egenkontrollen och 1373 bedömdes ha en egenkontroll som motsvara miljöbalkens krav inom hygien och smittskydds området.

Ca 2/3 av besökta förskolor måste börja med, eller förbättra sin egenkontroll

Hygien i förskolan

Resultat

I landet fanns det minst 1836 förskolor (av 3564 besökta) där personalen inte får någon utbildning alls i hygien och smittskydd

På mer än hälften av de besökta förskolorna får personalen ingen utbildning i hygien och smittskydd

Hygien i förskolan

Resultat

Hela 73 av de deltagande miljöförvaltningarna har inte tidigare haft regelbunden tillsyn av förskolorna, men efter projektet planerar 60 av dessa miljöförvaltningar att i fortsättningen utföra regelbunden tillsyn på förskolorna.

Hygien i förskolan

Övergripande resultat

- Ökad kunskap om hygien och smittskydd både på besökta förskolor och hos deltagande miljöinspektörer
- Ökad kunskap om egenkontroll både på besökta förskolor och hos deltagande miljöinspektörer
- Ökad tillsyn 2009 och förhoppningsvis i framtiden
- *leder troligen till bättre hygienrutiner och minskad smittspridning*

Nationellt Tillsynsprojekt 2009

Hygien i förskolan

Mycket information finns kvar

www.socialstyrelsen.se/hygien-i-forskolan

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window displaying the website <http://www.socialstyrelsen.se/halsoskydd/hygien/hygieniforskolan>. The page features the Socialstyrelsen logo and a search bar. A navigation menu includes 'Bekämpningsmedel', 'Hygien', 'Inomhusmiljö', 'Vatten', 'Hälsa i miljömålsarbetet', 'Tillämpa miljöbalken', and 'Tillsyn'. The 'Hygien i förskolan' page is selected, showing a sub-menu with 'Bassångbad', 'Hygien i förskolan', 'Piercing och tatuering', 'Smittförande vårdavfall', 'Smitta från djur', 'Anmälningssplikt', and 'Egenkontroll'. The main content area has a heading 'Hygien i förskolan' with 'Lyssna' and 'Skriv ut' options. Below the heading is a photograph of a child and an adult. The text below the photo reads: 'Socialstyrelsens nationella tillsynsprojekt 2009 - Hygien i förskolan egenkontroll av hygienrutiner och smittskydd i förskolan. Det pågick från den 1 januari till den 31 december 2009. Tillsynsvägledande material som tagits fram till projektet kommer att finnas kvar på webbplatsen tills vidare.'

Övrig information

- Handhygien poster
- MRSA i förskolan

God handhygien

Undvik att smittas och att smitta andra

Tvätta händerna ofta

Olika smittämnen fastnar lätt på händer och på olika ytor som dörrhandtag och de kan spridas vidare när du till exempel tar i hand. Tvätta därför ofta händerna med tvål och varmt vatten – alltid före måltid eller mathantering och efter toalettbesök. Handsprit kan vara ett komplement i vissa situationer, som när du inte har möjlighet till handtvätt.

Hosta och nys i armvecket

När du hostar och nysar sprids mängder av droppar som innehåller smittämnen från luftvägarna. Genom att hosta och nysa i armvecket eller i en pappersnäsduk som du slänger direkt hindrar du att smitta sprids i omgivningen eller förorenar dina händer.

Stanna hemma när du är sjuk

Stanna hemma när du är sjuk i någon smittsam sjukdom som lätt kan spridas vidare. På så sätt undviker du att smitta människor på bussen, arbetsplatsen, teatern eller någon annan plats där du är nära andra.

Smittsamma mikroorganismer finns överallt i vår omgivning.

Den vanligaste spridningen sker via våra händer.

God handhygien är ett enkelt sätt att skydda dig själv och din omgivning.

Tack för mig!

ingrid.nilsson@socialstyrelsen.se